

ประโยค ป.ธ. ๕
 แปล มคธเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

๑. สามณฺณผลาทิวณฺณนา อีสํ วิสทิสา ทิสฺสติ ฯ ตาปี โอลฺเกตพฺพา ฯ
 สามณฺณผลาทิวณฺณกาสุ ยถาลาภํ อตฺตโน ลาภานุรูปํ สนฺโตโส ยถาลาภ-
 สนฺโตโส ฯ เสสฺปททฺวยเปี เอเสว นโย ฯ ลพฺกตีติ ลาภो ฯ โย โย
 ลาภो ยถาลาภํ ฯ เตน สนฺโตโส ยถาลาภสนฺโตโส ฯ พฺลนฺติ กายพลํ ฯ
 สารูปฺปนฺติ ภิกฺขุโน อนุจฺฉวิกตา ฯ ยถาลทฺชโต อณฺณสฺส อปฺปญฺจนา
 นาม สียา อปฺปิจฺจนตฺยาปี ปวตฺตฺติอาภาโรติ ตโต วินิวดฺติตเมว สนฺโตสฺส
 สรูปํ ทสฺเสนฺโต ลภฺนฺโตปี น คณฺหาตีติ อาหาติ วุตฺตํ ฯ อาพาธิก
 โหตีติ อิช วุตฺตํ ฯ

สามณฺณผลาทิวณฺณนายนฺตุ โย ปน ปกฺติทฺพฺพลโ วา โหติ
 อาพาธชราภิกฺกโต วา ครุจิวริํ ปารูปฺนฺโต กิลมตีติ วุตฺตํ ฯ

ตํ ปรีวตฺเตตฺวาติ ปกฺติทฺพฺพลาทีนํ ครุจิวริํ น ผาสฺภาวาวหํ สรีร-
 เขทาวหญจ โหตีติ ปโยชนวเสน นาตฺริจฺจนตาทิวเสน ตํ ปรีวตฺเตตฺวา ฯ
 ลหุจิวรปรีโกโค สนฺโตสฺวิโรธี น โหตีติ อาห ลหุเกน ยาเปฺนฺโตปี
 สนฺตุญฺโจว โหตีติ ฯ มหคฺฆจิวริํ ลภิตฺวาติ อิช วุตฺตํ ฯ

มหคฺฆจิวริํ ลหฺนฺนิ วา ปตฺตจิวรานิ ลภิตฺวาติ อิตฺรวณฺณนา ฯ

มหคฺฆจิวริํ ลหฺนฺนิ วา จิวรานิ ลภิตฺวา ตานิ วิสฺสชฺเชตฺวา
 ตทณฺณคฺคหณฺม ยถาสารูปฺปนเย จิตฺตฺตา น สนฺโตสฺวิโรธีติ อาห เตสํ ...
 ธาเรนฺโตปี สนฺตุญฺโจว ว โหตีติ ฯ เอวํ เสสฺปฺปจฺเจยฺสุปี ยถาพล-
 ยถาสารูปฺปนิตฺทเทเสสุ อปิสททคฺคหณฺเนน อธิปฺปาโย เวทิตฺพฺโพติ ตญฺญีกา ฯ

๒. อาพาธโก โหติ ลูขํ ภูณชิตฺวา พพฺหํ โรคาตงฺกํ ปาปฺณาตีติ อธิ
วฺตุตํ

โย ปน อตฺตโน ปกฺติวิรุทฺธํ วา พยาธิวิรุทฺธํ วา ปิณฺหาปาดํ ลภฺติ
เยนสฺส ปริภุตฺเตน อผาสฺ โหติ โส สภากสฺส ภิกฺขุโน ตํ ทตฺวา ตสฺส
หตฺถโต สปรายโภชนํ ภูณชิตฺวาติ อิตฺรวณฺณนา ฯ

ปกฺตีติ วตฺปกฺติอาทิกกา ฯ นิทฺทาย อภิภุตฺตตา ปฎิพฺพุชฺฌโต สหสา
ปาปกา วิตฺกกา ปาตุภวณฺตีติ กสฺสปสฺยฺตุตฺตฎฺฐิกกา ฯ

ตสฺส หตฺถโต เตเลน เกสขฺชํ กตฺวาติ อธิ วฺตุตํ ฯ ตสฺส หตฺถโต
เตลํ คเหตุวา อณฺณทเว วา ปริเยสิตฺวา เกสขฺชํ กโรนฺโตปีติ อิตฺรวณฺณนา ฯ

มุตฺตหรีตกนฺติ โคมุตฺตปริภาวิตํ ปฺปติภาเวน ฉทฺทิตหรีตํ ฯ พุทฺธาทีหิ
วณฺณิตนฺติ อปฺปิจฺจตาสนฺตฎฺฐีสุ ภิกฺขุ นิโยเชตุํ ปฺปติมุตฺตเกสขฺชํ นิสฺสาย
ปพฺพชฺชาติอาทิ สมฺมาสมฺพุทฺธาทีหิ ปสฺตถํ ฯ ปรมฺสนฺตฎฺฐโร ว โหติ ปรมฺน
อูกํสฺสเคน สนฺโตเสน สมฺนฺนาคตฺตตฺตาติ สามณฺณผลาทีฎฺฐิกกา ฯ

อิมสมฺปน ปจฺเจกปฺปจฺเจยฺสุ ตินฺณํ สนฺโตसानํ ยถาสารุปฺปสนฺโตโส
ว อคฺโคติ เอกงฺคฺตฺตรรณวินิตฺตฺตฺตวณฺณนา ฯ

ตตฺถ ตตฺถ ภิกฺขุ สารุปฺเปยว นิสฺสาย สนฺตฺสสนฺวเสน ปวตฺตนโต
อคฺโคติ ตฎฺฐิกกา ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มครเป็นไทย

๑. อรรถกถาสามัญญผลสูตรเป็นต้น ปราภฏแปลกัณนิคหน้อย ๆ เมื่ออรรถกถา สามัญญผลสูตรนั้น ก็ควรตรวจดู ๆ ในฎีกาสามัญญผลสูตรเป็นต้น ท่านกล่าวไว้ว่า ความสันโดษตามได้ คือสมควรแก่ลาภของตน ชื่อว่า ยถาลาภสันโดษ ๆ แม้ในสองบท ที่เหลือ ก็มีนัยนี้เหมือนกัน ๆ ปัจจัย ชื่อว่า ลาภ เพราะวิเคราะห์ว่า อันภิกษุยอมได้ ๆ ลาภใด ๆ ชื่อว่า ลาภอย่างไร ๆ ความสันโดษด้วยลาภอย่างไรนั้น ชื่อว่า ยถาลาภสันโดษ ๆ บทว่า พลั คือ กำลังกาย ๆ บทว่า สารูปปี คือ ความพอเหมาะแก่ภิกษุ ๆ ชื่อว่าความไม่ปรารถนาปัจจัยอื่นจากปัจจัยที่ตนได้แล้วอย่างไร พึงเป็นอาการแห่งความประพฤติแม้เพื่อความเป็นผู้มักน้อย เพราะเหตุนั้น พระอรรถกถาจารย์ เมื่อจะแสดงความย่อแห่งสันโดษ ซึ่งไม่ผิดแปลกไปจากความไม่ปรารถนา นั้นเลย จึงกล่าวว่า สหฺนุโตปี น คณฺหาติ ฯ ในอรรถกถามงคลสูตรนี้ ท่านกล่าวไว้ว่า อาพาธโก โหติ ฯ

ส่วนในอรรถกถาสามัญญผลสูตรเป็นต้น ท่านกล่าวไว้ว่า ก็ภิกษุใด เป็นผู้ทุรพลโดยปกติ หรือเป็นผู้ถูกอาพาธและชราครอบงำ ภิกษุนั้น เมื่อห่มจีวรหนัก ย่อมลำบาก ฯ

สองบทว่า ตํ ปรีวตุเตตฺวา ความว่า เปลี่ยนจีวรนั้นด้วยอำนาจประโยชน์ว่า จีวรหนัก ไม่นำความผาสุกมาให้ แต่นำความลำบากสรีระมาให้ แก่ภิกษุผู้ทุรพลโดยปกติเป็นต้น หาเปลี่ยนด้วยอำนาจแห่งความเป็นผู้มักมากเป็นต้นไม่ ๆ การใช้สอยจีวรเบายอมไม่เป็นการผิดสันโดษ เพราะเหตุนี้ พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า สหฺนุเคน ยาเปนฺนุโตปี สนฺตุฏฺโฐ ว โหติ ฯ ในอรรถกถามงคลสูตรนี้ ท่านกล่าวไว้ว่า ได้จีวรมีค่ามาก ฯ

อรรถกถาสูตรนอกนี้ว่า ได้จีวรมีค่ามาก หรือบาตรจีวรที่เบา ฯ

ฎีกาสูตรนอกนี้เห็นว่า การได้จีวรมีค่ามาก หรือจีวรที่เบาแล้วสละจีวรมีค่ามากเป็นต้นเหล่านั้นเสีย ถือเอาจีวรอื่นจากนั้น ย่อมไม่เป็นการผิดจากสันโดษ เพราะความที่ตั้งอยู่แล้วในนัยแห่งยถาสารูปสันโดษ เพราะเหตุนี้ พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า เตสํ ฯเปฯ ธาเรนฺนุโตปี สนฺตุฏฺโฐ ว โหติ ฯ

พึงทราบอธิบายแม้ในปัจจุบันที่เหลือ ด้วยการถือเอา อปี ศัพท์ ในนิทเทศแห่ง
ยถาพลสันโดษและยถาสารูปสันโดษ ด้วยประการฉะนี้ ๆ

๒. ในอรรถถกถามงคลสูตรนอกนี้ ท่านกล่าวไว้ว่า ภิกษุเป็นผู้อาพาธ
ฉันทวิณฑบาต เศร้าหมอง ย่อมถึงความกำเริบแห่งโรคอย่างหนัก ๆ

อรรถถกถามงคลสูตรนอกนี้ว่า ก็ภิกษุใด ได้วิณฑบาตที่เป็นข้าศึกโดย
ปกติ หรือที่แสดง แก่พยาธิของตน ภิกษุนั้นไม่มีความผาสุกด้วยวิณฑบาตใด
ที่ตนบริโภคแล้ว เธอถวายวิณฑบาตนั้นแก่ภิกษุผู้ชอบพอกันแล้ว บริโภค
โภชนะอันสบาย จากมือของภิกษุผู้ชอบพอกันนั้น ๆ

ฎีกากัสสปสังยุตว่า บทว่า ปกติ ได้แก่ มีโรคลมเป็นปกติเป็นต้น ๆ
วิตกอันลามก ย่อมปรากฏโดยพลัน แก่ภิกษุนั้นผู้ตื่นขึ้นเพราะถูกความหลับ
ครอบงำ ๆ

ในอรรถถกถามงคลสูตรนี้ ท่านกล่าวไว้ว่า ทำเภสัชด้วยน้ำมัน จากมือ
ของภิกษุนั้น ๆ อรรถถกถามงคลสูตรนอกนี้ว่า แม้รับน้ำมันจากมือของภิกษุนั้น
หรือแสวงหาเภสัชอื่นนั้นเทียบ แล้วทำเภสัช ๆ

ฎีกาสามัญญผลสูตรเป็นต้นว่า บทว่า มุตตหริตัม ความว่า สมอที่เขา
ทิ้งแล้ว โดยความเป็นของเน่า อันบุคคลคลดองด้วยมุตรโค ๆ สองบทว่า
พทุฐาทิหิ วัฒนิตัม ความว่า พระดำรัสว่า ปุติมุตตเภสัชชํ นิสุตยา ปพพชชา
(บรรพชาอาศัยขาดองด้วยน้ำมุตรเน่า) เป็นต้น อันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้น
ทรงสรรเสริญเพื่อจะทรงชักชวนภิกษุทั้งหลายในความเป็นผู้มีก้น้อยและความ
เป็นผู้สันโดษ ๆ ภิกษุ ชื่อว่า เป็นผู้สันโดษอย่างยิ่งเทียบ เพราะประกอบด้วย
สันโดษอย่างสูงสุด คืออย่างอุกฤษฏ์ ๆ

อรรถถกถามงคลสูตร อังคุตตรนิกาย และรวินิตสูตรว่า บรรดาสันโดษ
๓ อย่าง ในปัจจุบันเฉพาะอย่างเหล่านี้ ยถาสารูปสันโดษเท่านั้น เป็นเลิศ ๆ

ฎีกาสสูตรทั้ง ๒ นั้นว่า ภิกษุชื่อว่าเลิศ เพราะเป็นไปในปัจจุบันนี้ ๆ
ด้วยสามารถความยินดีอาศัยความสมควรนั้นแล ๆ

พระธรรมปริยัติโมลี อินทปญฺโญ วัฑฒนวิมล

สนามหลวงแผนกบาลี

แปล

ตรวจแก้.